

ARCHEOLOGY

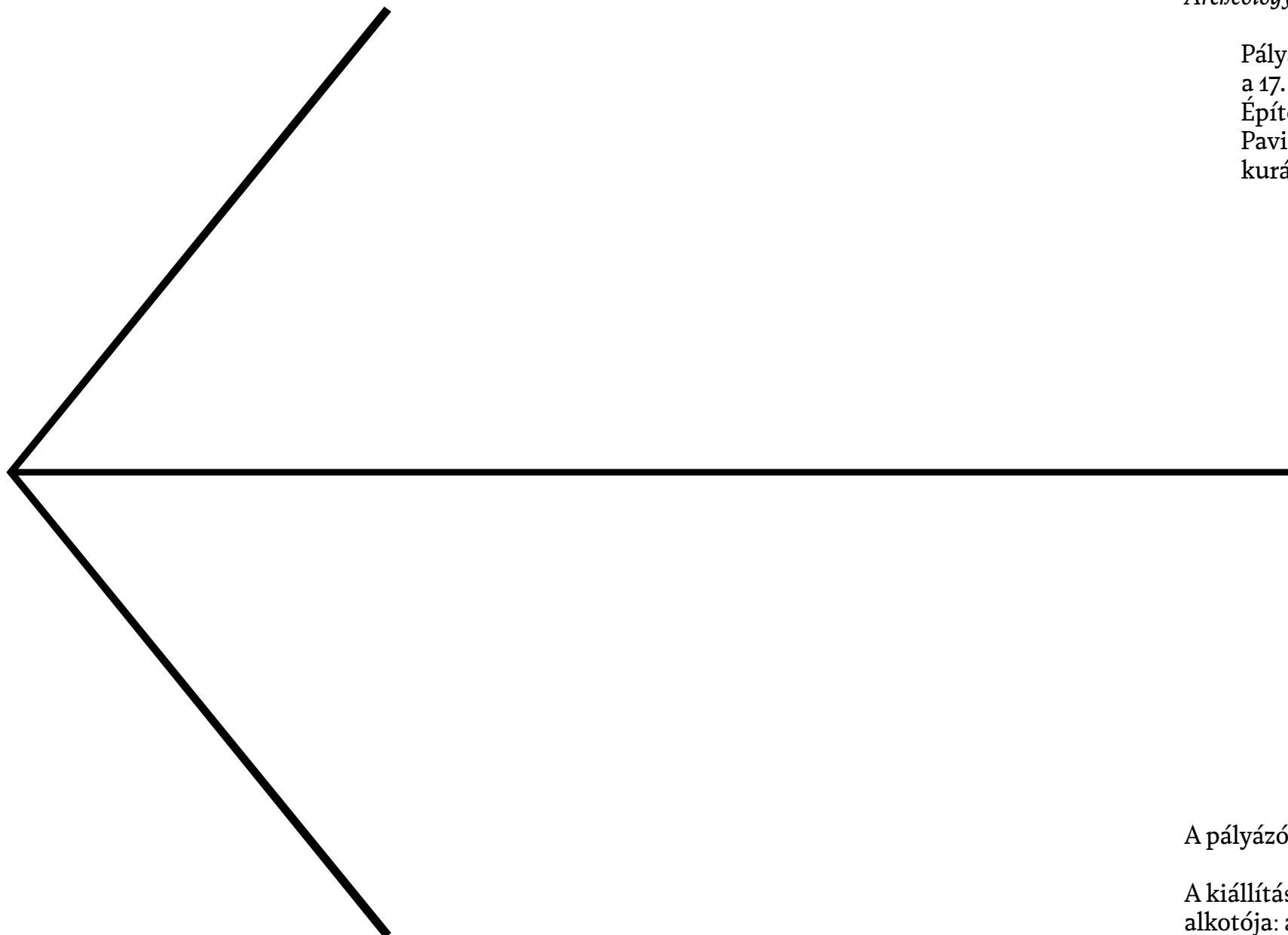
Archeology: az építészet archeológiája
Pályázat
a 17. Velencei Nemzetközi
Építészeti Biennále Magyar
Pavilonjában rendezendő kiállítás
kurátori megbízatására

ARCHEOLOGY

—
Archeology: az építészet archeológiája

Pályázat
a 17. Velencei Nemzetközi
Építészeti Biennále Magyar
Pavilonjában rendezendő kiállítás
kurátori megbízatására

A pályázó kurátor: Szabó Levente DLA

A kiállításon bemutatandó projekt
alkotója: a BME Építésztechnológiai Kar,
Középülettervezési Tanszék
alkotócsoportja

1. A pályázó kurátor, valamint a kiállításon bemutatandó projekt alkotóinak rövid szakmai életrajza

A pályázó kurátor: *Szabó Levente DLA*,
habilitált egyetemi docens, Ybl-díjas
építész.

Megvalósult középületei, épület- és köztér-rekonstrukciói mellett (a Móricz Zsigmond körtéri Gomba megújítása, a BME Sportközpont, a soproni Várkerület revitalizációja, a régi budai városháza rekonstrukciója), több köztéri emlékmű, installáció tervezője (ELTE Trefort-kerti emlékmű, a Reformáció 500. évfordulójának köztéri installációja a Kálvin téren, a lipcsei nemzetközi könyvvásár magyar pavilonja). A Hetedik Múterem Kft. (www.hetedik.hu) vezetője. Főbb szakmai díjai: ICO-MOS-díj (2019), Köztérmegeújítási Nívódíj (2018), Ybl Miklós-díj (2018), Molnár Péter-emlékdíj (2017), Magyar Formatervezési Díj (2017), Pro Architectura díj (2016, 2010), ICOMOS-díj (2016), The Salon Prize, 20th Salon of Architecture Novi Sad (2016), Piranesi Award Honorable mention (2015), Budapesti Építész Kamara Nívódíja (2015), Média Építészeti Díja, zsűri-különdíj (2015), Pro Architectura Újbuda díj (2012). 2007-től a BME Középülettervezési Tanszék, majd az Építőművészeti Doktori Iskola oktatója, tanszékvezető-helyettes. A doktori iskola évkönyveinek felelős szerkesztője, több mint hatvan, a hazai és nemzetközi sajtóban megjelent elemző szakcikk, tanulmány és 4 könyvfejezetet szerzője. 2015-ben magyar-angol nyelvű monográfiája jelent meg Bán Ferenc építésről. Nemzetközi tervpályázati zsűrikbe kérték fel több alkalommal és munkáit külföldi építészeti kiállításokon mutatták be (Bukarestben, Berlinben, Novi Sad-ban, Piranban, Dél-Koreában és Bakuban). Külföldi konferenciák rendszeres előadója (Kolozsváron, Temesváron, Hanoiban, Bécsben, Berlinben, Montenegróban és Prágában). Nyelvtudása: angol középfok (B2).

Kurátori praxisa, kiállításrendezői gyakorlata:

- 2008 „Kritikai minták. Pécs építészete ,98–’08”, Pécs, Cella Septihora (kurátor)
- 2009 „Építészet és frott gondolat”, Kerékgyártó Béla 60. születésnapjára, Budapest, N&n Galéria (társkurátor, Bujdosó Győzővel)

- 2015 Re_konstrukció, a Hetedik Múterem kiállítása, Budapest, FUGA (Biri Balázssal, Polgárdi Ákossal, Rubik Ágnessel)
- 2016 Reform500, köztéri installáció, Budapest, Kálvin tér (Polgárdi Ákossal)
- 2017 Lipcse, a nemzetközi könyvvásár magyar pavilonja (Biri Balázssal, Polgárdi Ákossal)
- 2014-től folyamatosan az Építőművészeti Doktori iskola pop-up kiállításai, Budapest, FUGA
- hallgatói munkák kiállításai több alkalommal (pl. 2019, Természet és építészet, Budapest, MÉSZ, Ötpacsirta utca)

A kiállításon bemutatandó projekt
alkotója: *a BME Középülettervezési
Tanszék alkotócsoportja*, építészhallgatók
részvételével.

A Középülettervezési Tanszék (www.kozep.bme.hu) megalakulása óta a magyarországi építészképzés meghatározó műhelye. A tervezésoktatást gyakorlati és elméleti ismeretek együttes jelenléte, a kortárs építészeti kérdések vizsgálata és megvalósuló projektmunkák jellemzik. A tanszék az általános tervezési ismeretek átadása mellett az építészetet a kultúra tágabb összefüggési rendszerében értelmezi, így az építészet és közösség, építészet és örökség, építészet és emlékezet vagy az identitás fogalmihoz kapcsolódó tematikák is áthatják mind a graduális, mind a posztgraduális képzésben való részvételét. Jelen pályázat kurátori témaválasztása és az alkotócsapat összeállítása mindenek szerves következménye. A kiállító csapat tagjai mind aktív részesei voltak 2019 tavaszán az építészeti kiállítások kérdéskörével foglalkozó, jelen pályázatot megalapozó egyetemi kurzusnak. A tanszéknek jelentős tapasztalata van mind a kisléptékű, hallgatók bevonásával megvalósított projektek körében (pl. építőtáborok szervezésében), mind az építészeti kiállítások műfajában (pl. KÖZÉP70, Múcsarnok, 2016; Természet és építészet, MÉSZ, 2019).

A projekt alkotói:

Biri Balázs építész (Hetedik Múterem Kft.), 2013-ban diplomázott a Középülettervezési Tanszéken, diplomatervét Hauszmann-díjjal ismerték el. 2013-tól a Hetedik Múterem építész. 2017-ben abszolvált az Építőművészeti Doktori Iskolában, azóta a Középülettervezési Tanszék meghívott oktatója. Kutatásában az építészet kiállíthatóságával és az építészeti kiállításokkal foglalkozik. A 2016-os Építőművészeti Doktori Iskola Arch&Edu című pop-up kiállításának és a 2017-es lipcsei könyvvásár magyar pavilonjának társtervezője.

Breuer Anna építész, 2018-ban diplomázott a Középülettervezési Tanszéken. Diplomatervére (Vallások Háza, Hohenems) több diplomadíjat kapott: Hauszmann-díj, MEK-MÉSZ Diplomadíj, Piranesi-díj Shortlisted minősítés. Az osztrák szövetségi kancellári hivatal START-Stipendium ösztöndíját nyerte el a diplomatémájának folytatására. Kiállítási tapasztalat: Handwerk + Form 2018, Andelsbuch, Ausztria.

Major Zoltán építész (PRTZN Kft.), 2014-ben diplomázott a Középülettervezési Tanszéken. Társalapítója a PRTZN Kft.-nek. 2017-ben kezdte el doktori tanulmányait a BME Építésmérnöki Kar Építőművészeti Doktori Iskolájában. A Térletérítés Munkacsoport tagjaként és egyénileg is több kiállítás résztvevője (2011 Fiala Kortárs Állásfoglalások kiállítás / 2011 SMS_Múzeum Betegség kutatás és terápiás program, Ludwig Múzeum / 2012 BAI HUI egy pontos térterápiás masszázs, Ludwig Múzeum / 2012 Jó Jel kiállítás, Gallery by Night, FKSE / 2014 Monte Verita Express utazási projekt, Higgs Field).

Polgárdi Ákos tervezőgrafikus, a SUBMACHINE kollektíva alapítótagja. Többek között a 2018-as Lipcsei Könyvvásár magyar pavilonja, a REFORM500 köztéri installáció és a „KÖZÉP70” (Múcsarnok), a „Közös Időnk – 1989” (MNM) vagy a „Természet és építészet” (MÉSZ) kiállítások grafikai tervezője. Mindezek mellett elsősorban kiadványtervezéssel (pl. Európa Diákkönyvtár, Budapest100) és információ-s-rendszertervezéssel (Margitsziget, Telekom HQ, stb.) foglalkozik.

Az installációt tervezték:

Hegymegi Júlia, Surján Borbála, Zöldi Sára építészhallgatók

A pályázati makettet készítették:

Dénes-Árvai Angéla, Kovács Regina, Laczka Áron építészhallgatók

A kiállítási tartalom kidolgozásában részt vettek:

Balog Ákos, Kaknics Péter, Kolossváry Bernadett, Mihály Mirtill, Treszkai Anett, Zacher Bendegúz építészhallgatók

A kiállítási koncepció fél éves közös kutatásra alapozott, participatív tervezői módszerrel született, oktatók és hallgatók szoros, kölcsönös együttműködésével. Terveink szerint a kiállítási tartalom részletes kidolgozása és részben maga a helyszíni kivitelezés is így történne majd.

A kiállítást megelőző egyetemi kurzus és az előkészítő közös gondolkodás résztvevői voltak a pályázat alkotóin túl továbbá:

Beóka Balázs, Berzsák Barna, Bogáthy Zsolt, Csakurda Zoltán, Febér Csilla, Gall Eszter, Gugi Anna, Gyórfi Dániel, Jaczkó Stefánia, Kocsik Eszter, Kosztya Csilla, Könyves Tóth Piroska, Offra Flóra, Sipos Kornél, Schoblocher Edina, Siska Enikő, Szőke Gyöngyvér, Zöllner Zita építészhallgatók

2. A magyar pavilonban bemutatandó projekt szakmai koncepciója

ARCHEOLOGY: az építészet archeológiája

„A hagyományom nem egyenlő velem, én az a munka vagyok, amit ezen a hagyományon, ezzel a hagyománnyal elvégzek.”

– Esterházy Péter

„...the pavilion itself becomes an exhibit that not only describes the different formal emphases in Hungarian architecture, but also positions them in the very concrete context of Hungarian society's political and social development.”

– András Pálffy

A tervezett kiállítás két, önmagában is szimbolikus, magyar vonatkozású helyszínt kapcsol össze annak érdekében, hogy egy, a nemzetközi diskurzusba ágyazott jelentéstartalmat illusztráljon általuk. Projektünk a velencei magyar pavilon épületének és a Budai Várnegyed külön-külön is izgalmas térbeli mintázatú időszöveinek párhuzamba állításán keresztül, az építészet rétegzettségének kulturális jelentőségére, és

→
Budavári Palota, 1963
(Fortepan, Simon Gyula)

→→
Az átépített Magyar Pavilon főhomlokzata. Velence, Giardini Pubblici, 1958
Tervezte: Benkhard Ágost

mindennek aktualitására hívja fel a figyelmet, reflexióra késztetve a látogatót.

A múlt folyamatos újra- és átértelmezésének absztrakt, politikai-társadalmi-kulturális folyamatai az épített terekben váltak mindig is tapinthatóvá, testközelű, érzéki élménnyé. Épp ezért különleges a lehetőség, hogy az elvont témát konkrétan, a lokális és nemzeti identitások alakításának kézzelfogható példáin keresztül fejezze ki a kiállítás, kérdésekkel fordulva a hazai és nemzetközi látogatóközönséghez. Az aktualitást nem csupán az 1987-ben az UNESCO által világörökségi helyszínné nyilvánított Budai Várnegyed folyó és tervezett építkezései, de a nemzetközi kontextus, így többek között a berlini Schloss, vagy Drezda és Frankfurt városközpontjainak – jóllehet eltérő indítással és körülmények között, ám mindenütt magas társadalmi elfogadottság mellett zajló – visszaépítése körüli viták, dilemmák is adják. A megközelítés az installáció átélhető, érzéki valóságával és a tartalom rétegzettségével egyszerre kíván hatni a látogatóra, a többségében fiatal építészhallgatókból álló csoport elfogulatlanságára és gondolati frissességére alapozva. A magyar pavilon bejáró látogatónak így egyszerre ígérünk szokatlan szenzuális élményt és egy olyan, öt stációból álló sétát, amelynek során az építészet archeológiájának fogalmát eltérő mélységű és irányú metszetekben vizsgálva válik párhuzamosan átélhetővé a magyar pavilon és a Budai Vár elmúlt bő évszázadából kiemelt értelmezési keretek sorozata.

Az 1909-re elkészült, Maróti Géza által tervezett magyar pavilon több mint száz éves viszontagságos építéstörténete, az egyes építési periódusok, a benne megvalósult kiállítások mind egyetlen, összetartozó jelentést formálnak, amelynek önmagát és a kiállító országot, annak történelmét, kultúrához való viszonyát reprezentálja, ekként így egyben tekintendő értéknek. A magyar pavilon ezért kiállítási koncepciónk helyszíne és témánk metaforája is egyben. A Budai Vár legutóbbi, bő százéves, a pavilonnal egykorú,

napjainkban is alakuló építéstörténet-fejezetei felemelő és tragikus, konszenzuális és ellentmondásos korszakok összetett, egymást átható, sokszor vitát kiváltó sorozatából állnak. Ezért a magyar főváros e szimbolikus, a turisták által talán leginkább ismert része másként ugyan, de szintúgy szimbolikus témája a kurátori koncepciónak, mint a velencei pavilonépület. Evidensen tükrözi önképünk alakulását, saját magunkhoz való viszonyunkat, traumatikus és felemelő korszakaink váltakozásait is. A történeteknek része természetesen nem csak a fizikai valóság, hanem a számos elképzelés, terv, szándék, amelyek ha meg nem is valósultak, de a helyről való tudásunk részeivé váltak. A Budai Várban most folyó és tervezett visszaépítéseket nem kiállítandó főtartalomnak, hanem a téma aktualitását jelentő apropónak tartjuk, amelyről a kívánatos diskurzus újszerű kontextust kíván a biennálén. A kurátori koncepciónak nem célja tehát a jelenkori folyamatok direkt opozíciója, ismert elvi álláspontok újra-deklarációja sem, szándékunk viszont a pavilon építéstörténetébe beágyazott, tágabb perspektívában való szemléltetés és dialógus kezdeményezése.

A kurátori koncepció tehát a kiállítótér és a kiállítási tartalom konkrét, szimbiotikus megjelenítésével egy általános témát, „az építészet archeológiájának” fogalmi struktúráját állítja a fókuszba. Értékként tekint az építészet történetiségének gazdagságára, annak bonyolult egymás mellettségét érzékelhető módon reprezentáló példákra, de az értékítéletet a látogatókra bízva annak érdekében, hogy felmutassa a felvetésnek a Giardinin túlmutató, nemzetközi relevanciájú, de magyarországi fókuszú kontextusait.

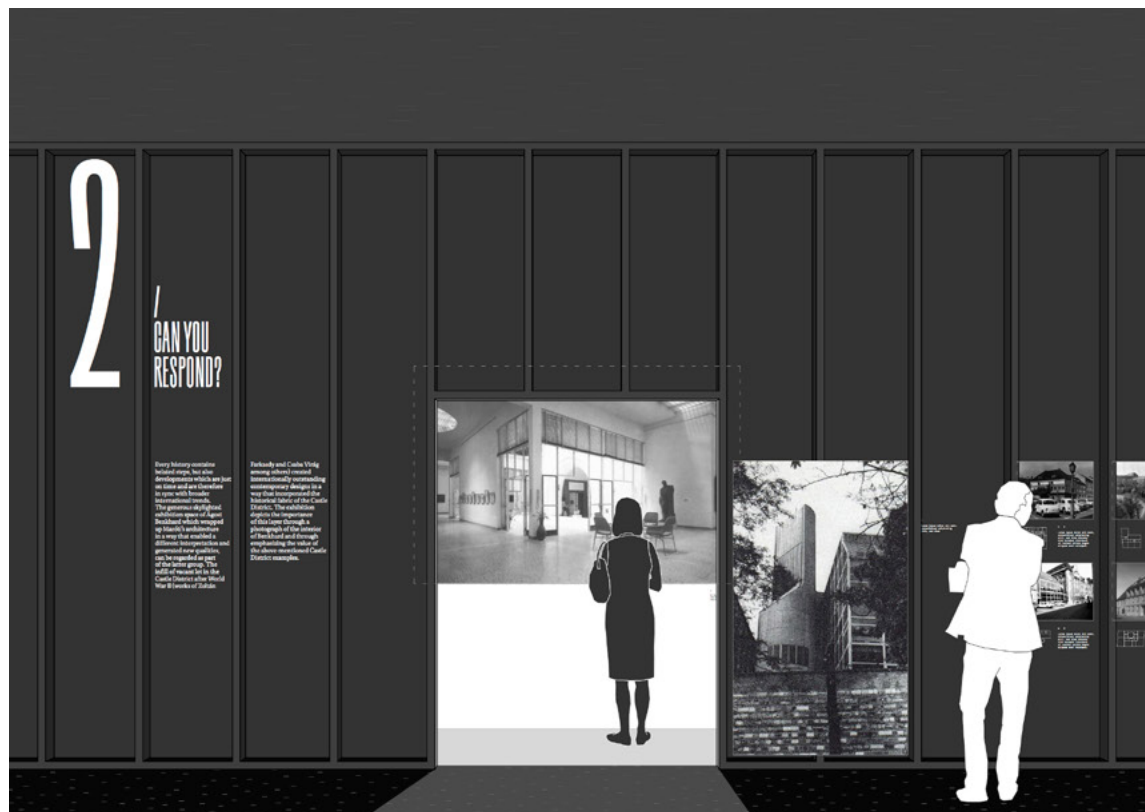
A koncepció a magyar pavilon fennállásának idejére fókuszálva a Budai Vár elmúlt bő évszázadából öt különböző, a velencei pavilon időbeli rétegeivel párhuzamba állított, nagyon konkrét és elvont kérdésekként megfogalmazott értelmezési kereteket kínál az univerzálisan tág téma bemutatására, illusztrálására, reflexióra készítve a látogatót. A kérdésekhez rendelt tartalom a teljeskörűség igénye és az aktuális fejlemények értékítélete helyett eltérő fogalmi mintázatok szerint mutat rá a két helyszín (építés)történetének párhuzamosságaira, az „építészet archeológiája” fogalmának lehetséges értelmezéseire, érvelve a térbeli-időbeli, fizikai és szellemi gazdagság önértéke, mint kívánatos konszenzuális minimum mellett. A kurátori kérdések és az azokat illusztráló tartalom koncepciója a következő:

1. What do you SEE?

A kérdés a pavilon és a Budai Vár példáján keresztül azokra a rétegződésekre hívja fel a figyelmet, amelyek különösebb háttértudás nélkül is nyilvánvalóvá teszik a különböző korszakok egymást átfonó jelenlétét, ezáltal elősegítik a múlt lenyomatainak olvashatóságát. Ami a pavilon esetében pl. a Benkhard Ágost által eltakart, és Csete György által csak részben kibontott egykori falfreskók kutatóablak-szerű, mai is látható jelenléte a homlokzaton, az a Budai Várban megannyi példa középkori, barokk és 20. századi architektúrák szemmel látható kollázsszerűségére. A kiállítás a pavilonbelsőben az egyik befalazott ablak sarkának helyén kb. 1 m²-nyi falfelület kutatóablak-szerű megbontásán és restaurátori kipreparálásán, és néhány eltérő korból származó falszövet-csatlakozást magába foglaló vári homlokzatról készített 1:1-es gipsznyomat mintavételének bemutatásán keresztül illusztrálja ezt a réteget.

↑
A „What do you SEE?” kurátori kérdés kiállítás-részlete: háttérben a megbontott falszövet, a vélhetően előkerülő befalazott ablakról, előtérben kétoldalt a budavári tartalom a gipszlenyomatokkal.

2. Can you RESPOND?
 Minden történetben vannak megkésztet, de vannak időben létrejövő, a nemzetközi tendenciákkal összemérhető fejlemények. Ilyennek tekinthető a Benkhard Ágost-féle, nagyvonalú, felülvilágított kiállítótér, amely úgy takarta el, csomagolta be a Maróti-féle architektúrát, hogy lehetővé tette annak későbbi újra-láttatását, és új minőséget is hozott létre. A Budai Vár II. világháború után épült foghíjbeépítései (Farkasdy Zoltán, Jánossy György, Virág Csaba és mások munkái) nemzetközi mércével is kimagasló kortárs alkotásokként, a várnegyed történeti szövetével szoros szimbiózisban, azokra tekintettel valósultak meg. A kiállítás a Benkhard-féle belső egyik archív képével és a vári foghíjbeépítések értékékként való felmutatásával beszél e fontos rétegről.

A „Can you RESPOND?” kuratori kérdést bemutató kiállítás-részlet: háttérben a Benkhard-féle pavilonbelső archív képe, előtérben a budavári modernista foghíjbeépítések.

3. Would you RETURN?
 Az eredeti, egykori állapotok iránti nosztalgia újra és újra igényként veti fel azok visszaépítését. A kuratori koncepció kettős tartalma itt kettéágazik. A pavilon esetében a Csete-féle rekonstrukció ugyanis úgy emelte vissza a látható rétegek közé a Maróti-féle állapot részleteit, hogy nem visszaépített, inkább visszabontott, kitakart, egyszersmind továbbépítve a Benkhard-féle periódust is. A vári építkezések esetében más a helyzet, hiszen az építéskori állapot minél hűbb visszaépítése képezi a programot. A kuratori kérdést a Csete által ki nem bontott három egykori apszisablak rekonstruktív modellje reprezentálja egyfelől és a Budai Vár visszaépítési tervezett, de töredékesen ma is látható épületeinek, épületmaradványainak relief-szerű homlokzati interpretációi másfelől.

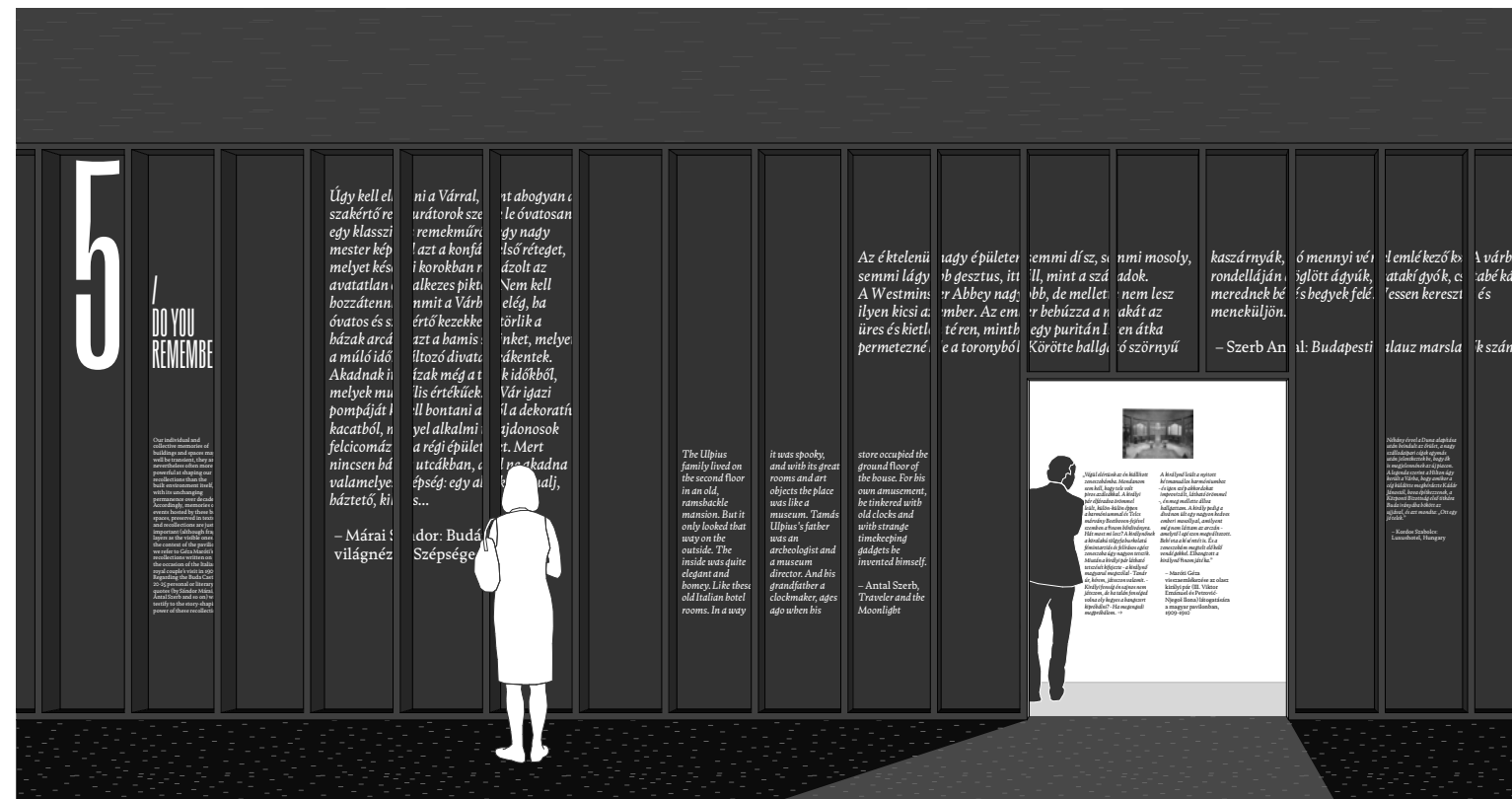
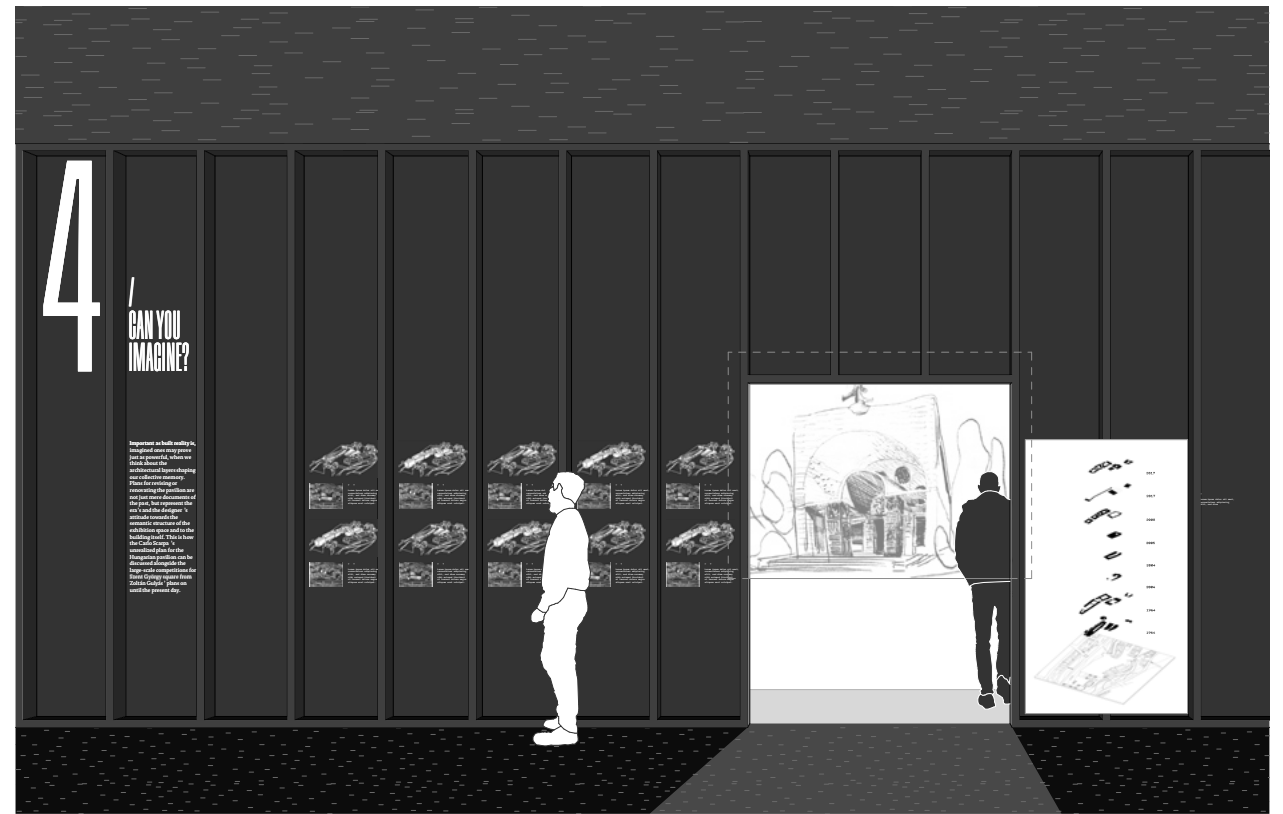
A „Would you RETURN?” kuratori kérdést az apszisban makettszerűen rekonstruált 3 egykori ablak installációja és a tervezett vári rekonstrukciók homlokzati relief-sorozatára reprezentálja (kiterített nézet).

4. Can you IMAGINE?

Amennyire lényeges az épített valóság, olyan meghatározó sokszor a csak elképzelt, ha az építészet kollektív emlékezetet alakító rétegzettségére gondolunk. A pavilon megújítására, átépítésére készült izgalmas tervek nem csak kordokumentumok, de hű tükre az adott korszak, alkotó viszonyának a magyar kiállítóhely jelentésstruktúrájához és persze magához az adott épülethez is. Így kerülhet egymás mellé a kiállításon pl. Carlo Scarpa meg nem valósult vázlata a magyar pavilonról és a vári szimbolikus helyszín, a Szent György tér nagy tervpályázatai Gulyás Zoltántól, Farkasdy Zoltánon és Jánossy Györgyön át, egészen napjainkig.

5. Do you REMEMBER?

Az épületekkel, terekkel kapcsolatos egyéni és kollektív emlékeink bár múltékonnyak, mégis sokszor erősebb emlékezetformáló erővel bírnak, mint az évtizedekig vagy hosszabb távon változatlan épített környezet. A szövegekben, visszaemlékezésekben fennmaradt, az épített terekben folyó eseményekkel kapcsolatos emlényomok tehát éppoly fontos, bár törekeny rétegek, mint a láthatók. A pavilon esetében Maróti Géza izgalmas visszaemlékezését idézzük meg, melyet az olasz királyi pár 1909-es pavilonlátogatása alkalmával írt. A Budai Vár esetében irodalmi (pl. Márai Sándortól, Szerb Antaltól, kortársaktól származó) és személyes idézetek, mint emlékezhordozó médiumok reprezentálják e törekeny valóságmező történetalakító jelentőségét.

↑
A „Can you IMAGINE?” kurátori kérdést bemutató kiállításszakasz részlete, a háttérben Carlo Scarpa pavilontervével, az előtérben a Szent György téri tervpályázatok feldolgozásával.

→
A „Do you REMEMBER?” kurátori kérdés fala, a pavilonhoz és a budai várhoz tartozó irodalmi és személyes idézetekkel.

↓
 A kiállítás központi
 falfelülete (az átrium
 hátsó falának lefalazása
 és kiegészítése): rajta
 a Budai Vár térképével,
 az összes kurátori kérdést
 reprezentáló helyszín
 jelölésével, balra monitor
 megszólaltatott építészek,
 jobbra laikusok véleményével
 a témával kapcsolatban.

Rezümé:

A tervezett kiállítás két, önmagában is szimbolikus, magyar vonatkozású helyszínt kapcsol össze annak érdekében, hogy egy, a nemzetközi diskurzusba ágyazott jelentéstartalmat illusztráljon általuk. Projektünk a velencei magyar pavilon épületének és a Budai Várnegyed térbeli mintázatú időszövetének párhuzamba állításán keresztül az építészet rétegzettségének kulturális jelentőségére, és mindennek nemzetközi és magyarországi aktualitására hívja fel a figyelmet. A megközelítés az installáció kézzelfogható, érzéki, testközeli valóságával és a tartalom rétegzettségével egyszerre kíván hatni a látogatóra, a többségében fiatal építészhallgatókból

álló szerzői csoport elfogulatlanságára és gondolati frissességére alapozva. A kurátori koncepció tehát a kiállítótér és a kiállítási tartalom konkrét, szimbiotikus megjelenítésével egy általános témát, „az építészet archeológiájának” fogalmi struktúráját állítja a fókuszba. Értékként tekint az építészet történetiségének gazdagságára, annak bonyolult egymás mellettiségét érzékelhető módon reprezentáló példákra, de az értékítéletet a látogatókra bizza annak érdekében, hogy felmutassa a felvetésnek a Giardinin túlmutató, nemzetközi relevanciájú, de magyarországi fókuszú kontextusait.

Summary:

By integrating two symbolic locations with Hungarian relation, the planned exhibition illustrates a theme embedded in the international debate. Connecting the Hungarian pavilion in Venice with the spatial imprint of time in the Buda Castle District emphasises the cultural importance of historical layers in architecture and the international and Hungarian timeliness of the topic. Based on the impartiality and open-mindedness of the collaborating young architecture students, the approach wishes to affect the visitor on one hand through the tangible, sensuous reality of the installation and on the other hand through its layered content. Accordingly, through a symbiosis between the content and form/

space of the exhibition, the curatorial approach focuses on the conceptual structure of “architectural archeology.” It considers the wealth of architectural history a value, together with the examples representing its complicated coexistence in a perceptible way. It hands over judgement to the visitor in order to highlight the far-reaching context of international relevance and Hungarian focus of the proposal.

3. Az installáció koncepciója és a projekt látványtervei

Az installáció egyszerű, a témát leképező rétegeség elvén alapul. Célunk egy olyan kiállítás megvalósítása, amely nem csak befogadja a kiállítási tartalmat, de helyspecifikus beavatkozásként reflektál a kiállító helyszínre és élményszerű, testközeliterré alakítja, értelmezi azt. A tervezett installáció három elkülönülő, de egyszerre kapcsolódó és egymásból következő rétegei a következők:

1. a FAL tere: A pavilon határoló fala őrzi többé-kevésbé leghűbben az egyes átépítések során lényegében alig változó esszenciális tartalmat. Falától 1 méterre, azt lekövető, szinte letapogató módon olyan új kulisszafalat építünk, amelynek külső oldala tükörfóliával borított, esetleg hanginstallációval kiegészített, különös, valószerűtlen teret hoz létre, benne a látogatóval. A fal visszatükrözi a pavilont vagy kicsinyített makettje annak – értelmezés kérdése. E réteg áthúzódik a bejárat előtt is, tudatosan zárva el az udvart (a legbelső kiállítási réteget) és paradox módon erős, hívogató vizuális jellé alakítva a biennálé időtartamára a pavilon tüköröződő főbejáratát. A tükörfelületre kerülő nagy nyíl nem csupán a javasolt haladási irányt mutatja, de szimbolizálja a múltra való emlékezetreflexiók szükségességét is. A körbefutó kulissza és a pavilon külső fala közötti tér a tapasztalás egyedi, áthangoló, illuzionisztikus tere tehát, amely csak az öt kiválasztott kurátori kérdés bemutatásánál szakad meg, válik átjárhatóvá, és e helyeken jelenik meg a pavilon határoló falán a rá vonatkozó kiállítási tartalom.

2. a KIÁLLÍTÁS tere: A kiállítási tér a „fal terének” inverze. Olyan sötétre festett, neutrális tér, amelynek határolófala a tükörfóliával borított kulissza látható hátszerkezete. Az öt nyílás kétoldalán jelenik meg a Budai Várra vonatkozó kiállítási tartalom, s a velük való kontextust hangsúlyozandó a nyílásban visszatekinthetünk a FAL terében elhelyezett, pavilonnal kapcsolatos kiállítási anyagra. Az apszissal szemközti, hosszú falon a Budai Vár térképe mellett két videó látható: az egyikben építészek, a másikon megszólaltatott laikusok beszélnek a kiállítási tematikával kapcsolatosan, tudatosan eltérő véleményeket felvonultatva. E kiállítótér noha sorrendbe

állított dramaturgiát kínál, szabadon bejárható a FAL tere és a KIÁLLÍTÁS tere közötti átmenet lépésekkel, újra és újra átélve a két, radikálisan eltérő téri karaktert is.

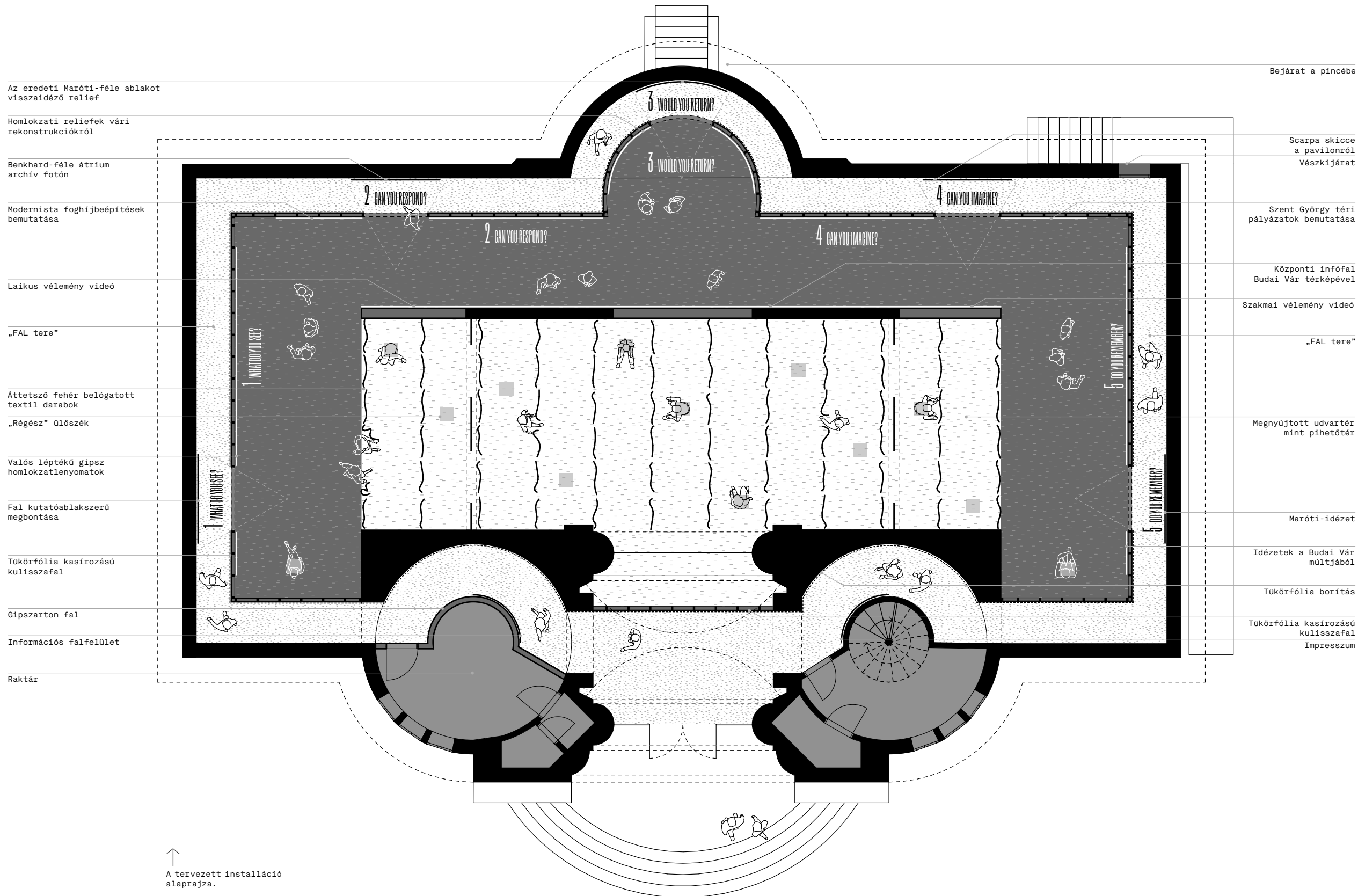
3. az UDVAR tere: Az udvar apszis felőli hosszfalának nyílásait lefalazzuk, s magát a falat meghosszabbítjuk. Az így megnyújtott udvartérbe kerül a harmadik, legintimebb réteg, amely absztrakt, átjárható, meditatív térinstalláció: a belógatott textildarabokon kiolvashatóvá válik a kiállítás immár helyszínhez nem kötött témája és üzenete, az ARCHEOLOGY szó. Ebben a réteges alakított térben elhelyezett ülőkéék a biennálé megpihenésre, megállásra szolgáló terévé alakítják a textilekkel kitöltött udvarteret.

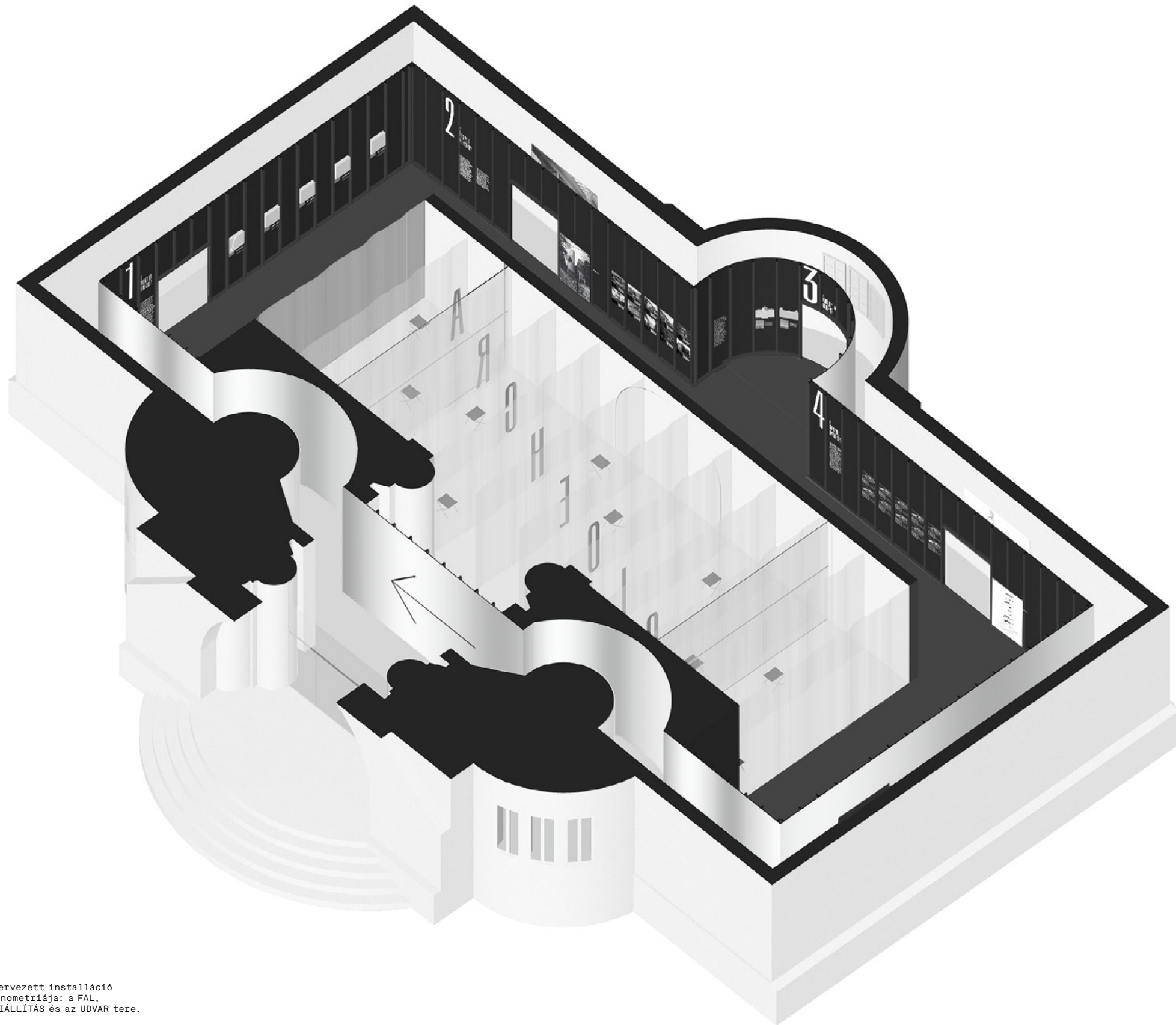
+1. Amennyiben lehetőség van rá, javasoljuk a pavilon pincei terének bevonását is a kiállítási koncepcióba. A megnyitással bejárhatóvá válna ez a látogatók által ritkán – legutóbb 1993-ban, Lois Viktor kiállításán – látogatott tér, tematikailag pedig a mennyezetre felrajzolt budavári barlangrendszer kapcsolná a földszinti kiállításhoz e lenti világot, a pincében esetlegesen lévő víz esetén a bejárás helyett annak csupán tükröződő látványával. Így mind a pavilon, mind a vári helyszín látogatók előtt rejtett tereit is reprezentálni tudnánk a projektben.

A használt anyagok: tükörfólia kasírozású gipszkarton vagy építőlemez; hátulja nem beborított, acél vagy fa tartószerkezettel feketére festve; fekete kifeszített háló; fekete újrahasznosított gumi padló; áttetsző fehér belógatott textilek; régészek által használt összehajtogatható székek; nyomtatott feliratok, rajzok; kasírozott képek, rajzok; gipszmacettek.

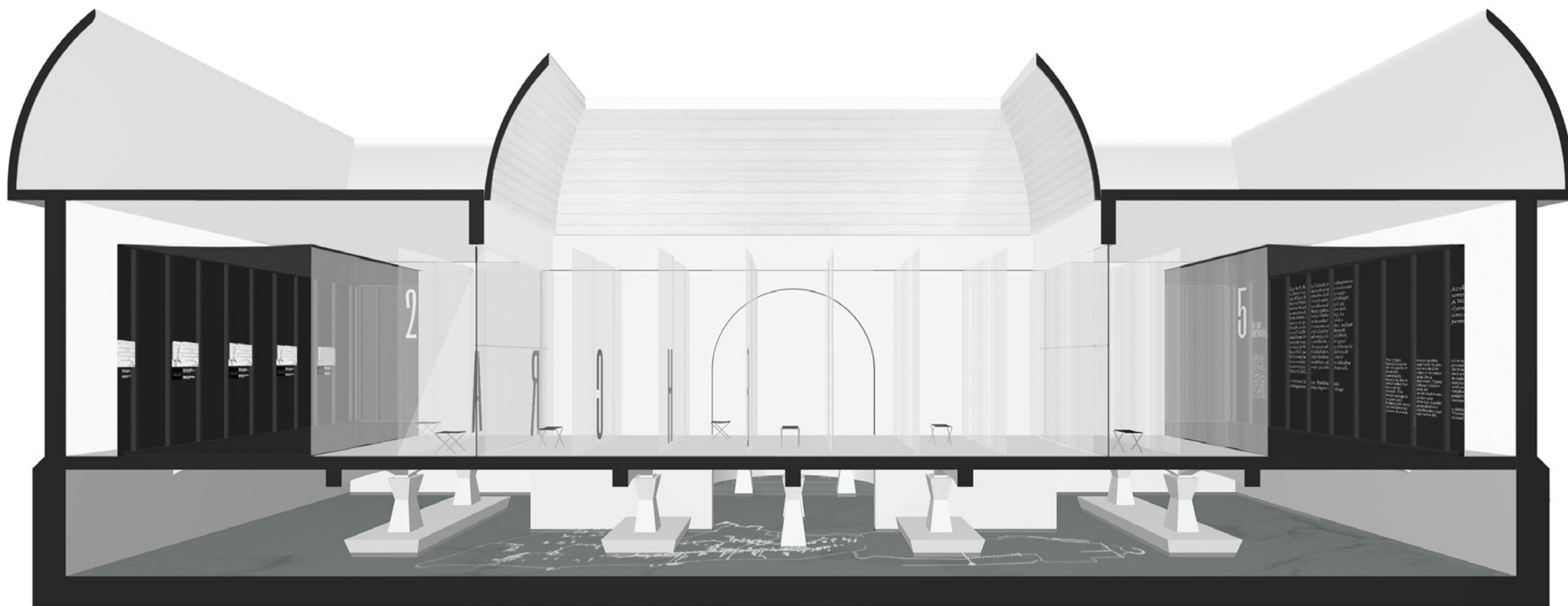

↑
A tervezett bejárat a kiállítás idejére a teljes pavilonbelső körbefutó tükörfóliás fallal eltakarta udvarbejáratával.

↑
A tervezett installáció
axonometriája: a FAL,
a KIÁLLÍTÁS és az UDVAR tere.

↑
Hosszmetszet az udvaron
át. A kiállítás rétegei
a földszinten és a javasolt
mennyezeti rajzolat
tükröződése a pincében
viz esetén.

↑
 A „Can you RESPOND?” kérdés tartalma a háttérben, jobbra a meghosszabbított udvartér a függőnyelemek bejárható installációjával.

↑
A FAL, majd balra a KIÁLLÍTÁS és az UDVAR tere. A háttérben a „Can you IMAGINE?” kérdés tartalmi megjelenítése.

↗
Az apszis elé épített kulisszafal-szakasz, rajta a „Would you RETURN?” kérdés tartalmi megjelenítése, átlátással a FAL terének installációjába (Maróti-féle ablakok megidézése).

→
A hosszú középső falon a Budai Vár nagy térképe a teljes kiállítás infófelületével és a két videóval, jobbra az UDVAR tere, balra kilátás a FAL terébe.

↑
Az UDVAR terének látványa:
átjárható függönylamellák
a kiállítás címével, köztük
pihenésre szolgáló „régész-
székekkel.”

4. A kiállítás tervezett katalógusának szakmai koncepciója és technikai leírása

Koncepció:

A tervezett katalógust a kiállítással szoros szimbiózisban képzeljük el, mind a megjelenést, mind a tartalmat tekintve. Célja egyrészt a kiállítási installációhoz adekvát, azt dokumentáló, ismertető könyvforma, másrészt a kiállítási tartalom kiegészítése olyan anyagokkal, amelyek a biennálé időszakán túl is releváns, a témával foglalkozó általános és konkrét esettanulmányokat tartalmazó kötet formálják a katalógust. Nem titkolt célunk adalékokkal szolgálni az épített múlthoz való viszonyunk értelmezéséhez, dialógust kezdeményezni, új, komplex nézőpontokat beemelni a diskurzusokba. A katalógussal szeretnénk – erősítve a kiállítási tartalmat – rámutatni a velencei kiállítási helyszín és a Budai Vár elmúlt bő évszázadának egyes fejezeteire, és az azok által reprezentált általános témára, az építészet kulturális, szellemi és fizikai értelemben vett rétegzettségére. A katalógust angol és magyar nyelven kívánjuk megjelentetni, szerkesztője a kiállítás kurátora.

Tervezett felépítés:

1. Bevezető tanulmány
2. A velencei magyar pavilon és a Budai Vár azonos korú időszakának illusztrált rövid bemutatása
3. Fejezetek a kiállítási tematikának megfelelően:
  - a. What do you SEE?
  - b. Can you RESPOND?
  - c. Would you RETURN?
  - d. Can you IMAGINE?
  - e. Do you REMEMBER?
4. Minden fejezetet a felvetéssel általánosan foglalkozó bevezető tanulmány vezet fel, melyet 5 felkért szerző ír meg. A fejezet további részében a kiállítási tartalom jelenik meg, bővebb, magyarázatokkal, háttérinformációkkal gazdagon ellátva, a téma inkább kreatív, semmint ismertető jellegű vizuális feldolgozásával.
5. A kiállítási installáció dokumentálása.
6. A kiállításon futó filmekben megszólaltatott felkért építészek és laikusok megszólalásából szerkesztett fejezet, rövid interjúk formájában.
7. Impresszum

A tanulmánykötet szerzői jelen pályázatban nevesített résztvevők és felkért, az egyes témák szakértőiként számon tartott szakemberek lennének.

Technikai jellemzők, formátum:

- Formátum: B5, kartonált
- Kötetzet: cérnafűzött, lengőgerinces
- Oldalszám: 192–224 o.
- Fedélpapír: Chromolux Silver, 250 gsm (vagy azonos minőségű, tükrös hatású anyag)
- Belívpapír: Munken Polar Rough, 120 gsm
- Nyomdatechnológia: négyzínkolor ofszetnyomat, szitázott fedéllel

A tervezett katalógus látványterve (fedél és belív oldalpár).

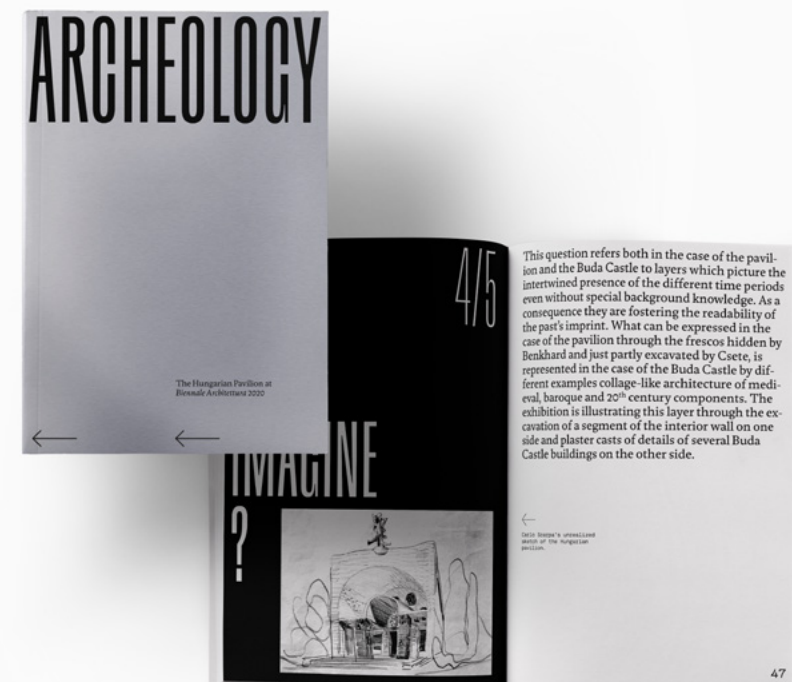
5. Kommunikációs koncepció

A velencei projekt elválaszthatatlan részét képezik nem csak a kiállítás vagy a katalógus, de azok az aktivitások is, amelyek a kiállítás által felvetett téma disszeminációjával a téma alapján kialakuló párbeszéd elindításához járulnak hozzá. Az ezzel kapcsolatos célunk kettős: kapcsolódva a nemzetközi fejlemények körüli diskurzushoz, azok szempontjainak beemelése a hazaiba, és fordítva, a bemutatásra kerülő két helyszín, két történet nemzetközi érdeklődő közvélemény előtt való bemutatása. Ennek érdekében, a megnyitőeseményen és a tervezett sajtósétán túl a kommunikációs koncepciónk az alábbi részekből áll:

- A katalógus magyar-angol nyelvű kiadása. Árusítása mind a pavilonban, mind magyarországi helyszíneken (pl. FUGA Budapesti Kortárs Építészeti Központ könyvesboltjában, építész felsőoktatási intézmények).
- Terveink között szerepel egy velencei és egy hazai könyvbemutató, és az ahhoz kapcsolódó

vitaestek szervezése a szerzők részvételével, a BME Építész-mérnöki Karán, az Építőművészeti Doktori Iskola és a Középülettervezési Tanszék kooperációjával.

- Ahogy a kiállítási helyszínen, párhuzamosan a Budai Várban is tematikus, nyilvános városi sétákat szeretnénk szervezni, a kiállítás öt kiemelt értelmezési keretét bemutató, ismertető témában, a séták szervezésében professzionális partnerek bevonásával (pl. KÉK, Hosszúlépés).
- A projekt teljes időtartama alatt folyamatos facebook- és instagram kampánnyal szeretnénk a témát népszerűsíteni és újabb rétegekkel árnyalni, hangsúlyosítani és újabb fiatal hallgatói generáció újszerű látásmódjára.
- A kiállítás helyszíni kommunikációjára a katalógussal azonos formavilágú, de csökkentett tartalmú, ingyenesen elvihető flyer terveztünk készíteni. Alternatívaként, vagy a flyer mellett kreatív reklámajándékként olyan egyszerű, de praktikus vászontáskát gondoltunk el, amely épp használati értékénél fogva tartósan a látogató birtokában maradhat, kommunikálva a 2020-as magyar megjelenést. A kurátori téma címe, a logók és a kiállítás 1-1 kérdése lenne az egyik felén, és az installációt megidéző, tükröződő (ezüstös) felületű nyomtatás a másikon.

6. A projekt költségvetési terve (1. számú melléklet)

KÖLTSÉG JOGCÍMEK	TERVEZETT ÖSSZES KÖLTSÉG (BRUTTÓ 23.000.000 FT)
I. Dologi költségek	
a) Kiállítás kivitelezésének költségei	11800000
Szakmai anyagköltségek	1500000
Műszaki, technikai eszközök	2000000
Installációs költségek	7800000
Egyéb	500000
b) Katalógus és kapcsolódó információs anyagok költségei	4990000
Tiszteletdíjak (grafikus, szerző, fordító)	1500000
Jogdíjak	100000
Nyomdaköltségek	2750000
Egyéb	640000
c) Szállítás, biztosítás	1400000
Szállítás közúton oda-vissza	600000
Szállítás hajón oda-vissza	600000
Biztosítás (A szállítások és kiállítás idejére)	200000
d) Utazási költség (építés és bontás idejére)	1000000
e) Szállásköltség (építés és bontás idejére)	1600000
f) Kurátor tiszteletdíja	1
g) Egyéb	500000
Dologi költségek összesen	21290001
II. Személyi jellegű költségek*	
Ludwig Múzeum műszaki stábjának napidíjai (fő×nap×50 EUR)	550000
Személyi jellegű költségek összesen	550000
Személyi költségek járulékai összesen**	
h) Előre nem kalkulálható költségek (5%***)	1150000
ÖSSZESEN	22990001

* Személyi jellegű költségek között kizárólag közalkalmazotti napidíjak tervezhetők
 ** össz napidíj 70%-ra számított 19,5%-os Szócho
 *** Teljes költségvetés 5%-a tartalékként tervezendő

MEGJEGYZÉS
<ul style="list-style-type: none"> • homlokzati gipszlenyomatok • nyomtatott grafikai elemek (képek, rajzok, falmatricák, betűkivágott feliratok) • homlokzati relief-makettek • pavilon falán kutatóablak készítése és helyreállítása • két kisfilm készítése
<ul style="list-style-type: none"> • 2 db projektor • hangszórók • világítás • esetlegesen szükséges többlet irányfény-berendezések a menekülési útvonal kijelöléséhez
<ul style="list-style-type: none"> • gipszkarton paravánfal egyoldali tükörfólia kasírozással, nem beborított oldala feketére festve • újrahasznosított gumiörleményből készített fekete gumilemez padló • fekete kifeszített textil álmennyezet • fehér nyomtatott és üres függöny installáció • 13 db egyedi ülőelem („régész-székek”)
<ul style="list-style-type: none"> • helyszíni előkészítés, berendezés, tisztasági festés, takarítás • az épület eredeti állapotának visszaállítása, bontás
közreműködői díjak
szükség esetén a kiadványba kerülő ábrák/fotók jogdíja
2500 Ft/db 1500 pld esetén
flyer, kreatív reklámajándék
szállítás Budapestről Velencébe és vissza, kb. 320 Ft/km + pakolás
szállítás Giardinibe tengeren
szükség esetén
<ul style="list-style-type: none"> • benzin, autópálya, parkolási díjak (3 alkalom: helyszínbejárás, installáció-készítés és megnyitó, záróesemény-bontás) • 12 fő vonatút egyszeri díja az installáció építésének idejére
<ul style="list-style-type: none"> • 17 fő szállása Velencében az építés idejére • 7 fő szállása a helyszínbejárás, és bontás idejére
kurátor tiszteletdíja
kommunikációs költségek (Facebook-, Instagram-kommunikáció, fotózás, városi séták)
kb. 5 fő 7 napra vonatkoztatott napidíja (a pályázat szerzői ezen felül részt vállalnak az építésben)

7.

A megvalósítás tervezett ütemezése

2019. július 30.	a pályázat eredményhirdetése
2019. szeptember	szereződéskötés
2019. szeptember-október	a kiállítás és a katalógus tartalmának részletes kidolgozása, a katalógus szerzőinek felkérése
2019. október	a filmekre vonatkozó koncepció, stáb kialakítása, a munka megkezdése
2019. november	előzetes helyszínbejárás (jelen pályázat szerzői közül szűkebb csapattal)
2019. november-december	· installáció és kiállítás részletes tervezése · a kiállítás és a katalógus tartalmának részletes kidolgozása (folytatás)
2020. január-február	· installáció és kiállítás véglegesítése · kiadványszerkesztés, fordítás, grafikai munkák
2020. február-március	· kiállított szakmai anyagok elkészítése · alapanyagok és eszközök beszerzése · kiadványtervezés befejezése
2020. április	· nyomdai anyagok gyártása · a filmek befejezése (utómunka, vágás, feliratozás, fordítás)
2020. május 9-10.	szállítás
2020. május 11-20.	kiállítás építése (jelen pályázat szerzőinek túlnyomó többségének helyszíni részvételével)
2020. május 21-22.	· sajtó- és szakmai napok · kiállítás fotózása
2020. május 23.	megnyitó, a katalógus bemutatója a biennálén
2020. június eleje	a katalógus bemutatása Budapesten, a BME Középülettervezési Tanszék és az Építőművészeti Doktori Iskola közös szervezésében
2020. április-október	városi séták a kiállítás tematikus helyszínén
2020. június-november	karbantartás
2020. november 29.	záróesemény
2020. november 30.	bontás (jelen pályázat szerzői közül szűkebb csapattal)
2020. december 1-2.	elszállítás
2020. december	· szakmai beszámoló · pénzügyi elszámolás

8.

Mellékletek (Lásd külön!)

- A pályázó hozzájáruló nyilatkozata
- A kiállítók (közreműködő alkotók) írásbeli hozzájárulása
- A pályázó és a kiállítók személyes elérhetőségei
- Pályázati anyag elektronikus adathordozón

